

Ανάλυση οπτικών κωδίκων

Διαφάνεια 1:

Η κυριαρχία της εικόνας στις μέρες μας είναι αδιαμφισβήτητη. Από τη φωτογραφία, την τηλεόραση, την αφίσα, τα κόμικς, τον κινηματογράφο, το διαδίκτυο, τις πολυμεσικές εφαρμογές, τις εικονικές προσομοιώσεις, τα οπτικά μέσα κατακλύζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, με αποτέλεσμα οι εικόνες να κυριαρχούν ως βασικές μορφές επικοινωνίας ενώ παράλληλα καθορίζουν σε μεγάλο ποσοστό τις εμπειρίες των ανθρώπων. Συνεπώς, ο βαθμός εγγραμματοσύνης ενός ατόμου στη σύγχρονη δυτική κοινωνία εξαρτάται και καθορίζεται από το κατά πόσο είναι σε θέση ν' αναγνωρίζει, να «διαβάζει», να αναλύει και να αξιοποιεί ποικίλα είδη εικόνων.

ΟΠΤΙΚΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ

Εικόνα:

- Είναι η πρώτη μας επαφή με τον κόσμο πριν από τη γραφή
- Είναι σημαντική νοητικό μέσο αναπαράστασης και κατανόησης του κόσμου και του εαυτού μας
- Είναι επικοινωνιακό μέσο με τη δική του **γλώσσα**, τους δικούς του γλωσσικούς **κώδικες**, τη δική του γραμματική και το συντακτικό.
- Είναι και αυτές **κείμενα** - κατανοητά ή δυσνόητα - που χρειάζονται τη δική τους ιδιαίτερη ανάγνωση

Οι εικόνες εκπέμπουν νοήματα! Το χρώμα, η μορφή, το περιεχόμενο, το φόντο, η σύνθεση, τα υλικά, ο εσωτερικός κόσμος των δημιουργών τους που εκφράζεται χωρίς λόγια μέσα από τις εικόνες/έργα τέχνης, **«μιλάνε» και μάς επηρεάζουν συνειδητά και ασυνείδητα.**

Οι εικόνες είναι γεμάτες από σημεία που σημαίνουν πράγματα και σηματοδοτούν νοήματα,

- είτε **εύκολα αναγνωρίσιμα** από τις κοινές πολιτιστικές εμπειρίες

- **είτε αυθαίρετα** ως δημιουργήματα προσωπικής έκφρασης που η κατανόησή τους προϋποθέτει ιδιαίτερη εκπαίδευση, κατάρτιση ή εμπειρία.

«Οπτικός αλφαριθμητισμός: Είναι η ικανότητα του ατόμου να μπορεί να αναγνωρίζει τις εικόνες που βλέπει γύρω του, να τις «διαβάζει», να τις αναλύει και να κατανοεί το νόημά τους.

Η εικόνα είτε είναι έργο τέχνης, σχεδιάγραμμα, σκαρίφημα, συγκεντρωτικός πίνακας, ιστορικός χάρτης ή απλή φωτογραφία ή οτιδήποτε άλλο είναι για το **δάσκαλο και το μαθητή** ένα μέσο αισθητοποίησης της γνώσης, με το οποίο μπορεί να ενημερώνει, να πληροφορεί, να τεκμηριώνει για κάτι που δεν είναι αλλιώς ορατό, να αναλύει μια έννοια ή ιδέα' να συνοψίζει ποικίλες πληροφορίες, σκέψεις ιδέες και τις συνδέει με εσωτερική συνοχή, βοηθώντας στη συνολική μαθησιακή διαδικασία ως προς το επίπεδο απόκτησης της γνώσης.

Διαφάνεια 2:

Εικόνα: πληροφοριακή πινακίδα

Περιεχόμενο: Ονόματα πόλεων, χιλιομετρική απόσταση

Σύμβολο: Συμβολισμοί δρόμων A2, E90

Στις πληροφοριακές πινακίδες αναγράφονται συχνά αριθμοί που αναφέρονται στα οδικά δίκτυα. Με την αναγραφή αριθμών απλοποιείται η σήμανση και γίνεται δυνατός ο περιορισμός των αναγραφών στις πινακίδες. Ωστόσο για να είναι λειτουργική η κωδικοποίηση των οδικών αρτηριών με αριθμούς θα πρέπει καταρχήν οι οδικοί χάρτες να αναγράφουν τους αριθμούς κάθε οδού και φυσικά οι οδηγοί να τους γνωρίζουν.

Οι κατηγορίες των οδών που κωδικοποιούνται με αριθμούς στις πληροφοριακές πινακίδες είναι:

A. Αρίθμηση εθνικών αυτοκινητοδρόμων, πχ

Ο αριθμός του αυτοκινητοδρόμου αποτελεί ένα σαφές χαρακτηριστικό στοιχείο καθοδήγησης και προσδιορίζει τη γεωγραφική πορεία του. Πριν από τον αριθμό του

αυτοκινητοδρόμου αναγράφεται πάντα το γράμμα Α. Ο αυτοκινητόδρομος της Εγνατίας Οδού έχει τον αριθμό Α2 ενώ ο αυτοκινητόδρομος Αθηνών – Θεσσαλονίκης το αριθμό Α1.

Β. Αρίθμηση κύριων διεθνών οδικών αρτηριών πχ

Η Εγνατία Οδός εντάσσεται στις δίκτυο Δύσης-Ανατολής Τάξης Α' ως τμήμα του άξονα με αριθμό Ε90. Ο Ε90 έχει μήκος 4770 χιλιόμετρα και ξεκινάει από τη Λισαβόνα, περνάει από Ισπανία και Ιταλία, συνδέεται με το λιμάνι της Ηγουμενίτσας και την Εγνατία Οδό και καταλήγει στο Ιράκ μέσω Τουρκίας.

Γ. Αρίθμηση εθνικών οδών πχ

Στις πληροφοριακές πινακίδες, ο αριθμός της εθνικής οδού τοποθετείται σε μπλε υπόβαθρο

Διαφάνεια 3, 4, 5:

Στερεοτυπικές αναπαραστάσεις του φύλου με βάση τα κοινωνικά στερεότυπα, την επαναληπτικότητα της συμπεριφοράς ή όπως διαμορφώνονται και αναπαράγονται από τα ΜΜΕ.

Διαφάνεια 6: ένα γλωσσολογικό παράδειγμα

Σημείο: η γραπτή λέξη «περιστέρι»

Σημαίνον: Κάθε γράμμα της λέξης. Τα γράμματα «π-ε-ρ-ι-σ-τ-έ-ρ-ι»

Σημαινόμενο: Η κατηγορία «περιστέρι».

Η σχέση ανάμεσα στο σημαίνον και στο σημαινόμενο μερικές φορές είναι αυθαίρετη και δεν στηρίζεται ούτε στην ομοιότητα ούτε στον υπαρκτό συσχετισμό. Η σύνδεσή τους τότε οφείλεται σε μια σύμβαση ή «συνθήκη». Σ' αυτή την περίπτωση το σημείο ονομάζεται «σύμβολο».

Στη διαφάνεια, το σημαινόμενο είναι «ειρήνη». Στην περίπτωση μας, ένα πουλί γίνεται σύμβολο, επειδή μέσα από μια κοινωνική σύμβαση αποκτά ένα νόημα που το καθιστά ικανό να αντιπροσωπεύει κάτι άλλο εκτός από τον εαυτό του.

Διαφάνεια 7, 8, 9:

Για παράδειγμα, η εικόνα ενός περιστεριού με ένα κλαδί στο ράμφος θα μπορούσε να σημαίνει ακριβώς αυτό που δείχνει. Ωστόσο, η σύμβαση υπαγορεύει αυτό το περιστέρι να συμβολίζει την έννοια της ειρήνης.

Διαφάνεια 10: Οι δύο εικόνες της διαφάνειας ουσιαστικά μας δείχνουν διαφορετικές επικοινωνιακές λειτουργίες.

Αριστερά: Γκράφιτι (σκίτσο): Το σκίτσο μπορεί να διαβαστεί ως μια αντικειμενική, πραγματολογική πληροφορία και μ' αυτόν τον τρόπο στοχεύει να θέσει σε κίνηση την πραγματική μαθησιακή διαδικασία.

Δεξιά: Αφίσα (φωτογραφία). Η φωτογραφία δημιουργεί μια φανταστική σχέση ανάμεσα στο πρόσωπο που υπάρχει στη φωτογραφία και στον θεατή. Μια σχέση ίσως θαυμασμού και ταύτισης με τον ήρωα, η οποία απευθύνεται στο θεατή με το κείμενο ως φράση του ήρωα να συνηγορεί με το βλέμμα του ανθρώπου της εικόνας.

Επομένως, υπάρχει θεμελιώδης διαφορά ανάμεσα στις εικόνες, από τις οποίες οι δύο αναπαριστώμενοι συμμετέχοντες κοιτούν κατάματα το θεατή.

Που κοιτάζουν τα πρόσωπα; Κοιτάζουν τον θεατή. Είναι κοντινά πλάνα.

Τι άλλο κάνουν; Δείχνουν με το δάχτυλο κατευθείαν μπροστά, δηλαδή όπου κοιτάζουν, σ' εμάς. Η χειρονομία τους απευθύνεται σ' εμάς.

Είναι σαν να μας αναγνωρίζει (το παιδί, ο ενήλικας) και να απευθύνεται με ένα οπτικό «εσύ» ή «εσείς». Μας λένε κάτι; Με ποιόν τρόπο; Το ζητούν. Ευγενικά ή το απαιτούν; Μπορούμε αν θέλουμε να μην το κάνουμε ή είναι υποχρεωτικό να το ακούσουμε και να κάνουμε αυτό που μας λένε;

Απαίτηση: Το βλέμμα και η χειρονομία του συμμετέχοντα απαιτεί από εμάς να αποκτήσουμε μια σχέση

Ποιά σχέση απαιτεί; Από πού μπορούμε να καταλάβουμε τη σχέση που μας ζητάει; Από την έκφραση του προσώπου. Μας δείχνει και είναι σαν να λέει: «Ε, εσύ εκεί, εσένα εννοώ». Αν έκανε διαφορετική χειρονομία, μπορεί να εννοούσε «Μείνε μακριά μου».

Και οι δύο αυτές εικόνες ζητούν κάτι από εμάς. Μπορεί κάποιος να διαβάσει την πρώτη εικόνα; Our world needs You to end WAR.

Είναι όλα τα γράμματα ίδια; ΟΧΙ. Είναι δύο λέξεις με κεφαλαίο γράμμα.

Ποιες λέξεις; You & WAR. Γιατί;

Μία λέξη έχει άλλο χρώμα. Ποια λέξη; Γιατί έχει άλλο χρώμα; Σε ποιους απευθύνεται; Σε παιδιά

Δεύτερη εικόνα: YOUR COUNTRY NEEDS YOU. Κεφαλαία γράμματα, αλλά η λέξη YOU είναι γραμμένη με πολύ μεγάλα γράμματα. Γιατί; Σε ποιους απευθύνεται; Μάλλον σε άντρες, οι οποίοι πρόκειται να πάνε στο στρατό ή να επιστρατευτούν για κάποιο λόγο.

Διαφάνεια 11: Εικόνες «παροχή». Δεν απαιτούν τίποτε από εμάς, απλά μας παρέχουν πληροφορίες. Μπορεί να είναι φατσούλες, αλλά είναι σαν εκθέματα βιτρίνας.

Ανάλογα με το πλαίσιο υπάρχει και η αντίστοιχη εικόνα:

- Στα περιοδικά υπάρχουν οι εικόνες απαίτηση: απαιτούν να συνδεθεί ο αναγνώστης με τα πρόσωπα κύρους, τους διάσημους και γενικότερα να ανταποκριθούν στα πρότυπα ρόλων που υποβάλλουν. Το ίδιο συμβαίνει και στα δελτία ειδήσεων.
- Τι συμβαίνει στις τηλεοπτικές σειρές και στις επιστημονικές εκπομπές;

Διαφάνεια 12:

1. Εικόνα απαίτηση. Λετονή ή ελληνίδα? Σύμβολα κρατών. Αυγουλιέρα και πινέλα. Χρώματα. Πουλί ή κουκουβάγια? Αρχαιοελληνική στήλη. Εικονοκείμενο: Comenius
2. Εικόνα παροχή. Λετονή και Έλληνας. Παραδοσιακές στολές. Χαρακτηριστικά τόπων. Αυγουλιέρα και πινέλα. Εικονοκείμενο: Comenius

Διαφάνεια 13: Εικόνα απαίτησης. Μας κοιτάζουν κατάματα, χαμογελούν και μας κλείνουν το μάτι. Μεσαίο πλάνο. Υπάρχει σκηνικό, χρώμα, φως. Οι δύο φιγούρες είναι ζωγραφισμένες λόγο πολύ πανομοιότυπες και περίπου ισομεγέθεις

Διαφάνεια 14: Βασικά στοιχεία της οπτικής επικοινωνίας

Dot

Line

Shape

Direction

Proportion

Dimension

Διαφάνεια 15:

Το έργο τέχνης «Las Meninas» «Οι κυρίες των τιμών» του Βελάσκεθ προορίζεται για το βασιλιά και τη βασίλισσα της Ισπανίας. Ο ζωγράφος είναι τοποθετημένος στη μέση του πίνακα κοιτάζοντας το βασιλικό ζεύγος. Ωστόσο, το βασιλικό ζεύγος δεν βλέπει άμεσα αυτό που βλέπει ο ζωγράφος.

Το βασιλικό ζεύγος φαίνεται μέσα από τον καθρέφτη που βρίσκεται στο πίσω μέρος της αίθουσας.

Τι θέλει ο ζωγράφος θέλει να παρουσιάσει στο κοινό του; Τι απεικονίζεται στον πίνακα; Η Isabella, το νεαρό κορίτσι που βρίσκεται σε πρώτο πλάνο περιβάλλεται από τους υπηρέτες της. Πρόκειται για τη μελλοντική βασίλισσα της Ισπανίας.

Ουσιαστικά ο ζωγράφος κάνει μια πολιτική δήλωση μέσω του έργου του, ξαθώς παρουσιάζει τη νεαρή βασίλισσα. Σίγουρα υπάρχουν πολλές μορφές στο συγκεκριμένο έργο, αλλά η μορφή της Isabella είναι κεντρικής σημασίας για την αναπαράσταση των γεγονότων.

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο αυτού του έργου είναι ότι ο καλλιτέχνης τοποθετεί τον εαυτό του στο κέντρο του πίνακα. Αν και βρίσκεται εκεί για να ζωγραφίσει το βασιλιά και τη βασίλισσα της Ισπανίας, το ζεύγος απεικονίζεται μέσα από τον καθρέφτη που βρίσκεται στο πίσω μέρος της αίθουσας, ενώ ο ζωγράφος βρίσκεται σε πρώτο πλάνο πολύ κοντά στη μελλοντική βασίλισσα της Ισπανίας.

Διαφάνεια 16: Πώς οργάνωσε ο ζωγράφος το έργο του;

Διαφάνεια 17:

Η γραμματική του πίνακα αυτού αποτελείται από:

- οπτικό κώδικα - κουκίδες, γραμμές και χρώμα,
- οπτικά σχήματα- κύκλοι, πολύγωνα, δύο και τρεις διαστάσεις)

- πολιτισμικές εικόνες -το βασίλειο της ισπανικής βασιλικής οικογένειας, ο ζωγράφος, το σπίτι, οι υπηρέτες, ο βασιλιάς και η βασίλισσα, ο σκύλος και η Isabella.

Διαφάνεια 18:

Στο σκίτσο βλέπουμε ότι το Μάτι του Θεού βρίσκεται πάνω από τα πρόσωπα. Κατά μια άποψη βρίσκεται πάνω από την ίδια τη βασιλική οικογένεια. Αν παρατηρήσουμε το έργο θα δούμε ότι όσα σχετίζεται με το παρελθόν είναι αποτυπωμένα με πιο σκούρα χρώματα, ενώ όσα συνδέονται με το μέλλον είναι με ανοιχτά χρώματα. Το σημείο που συγκλίνει η προοπτική είναι από πάνω και αυτό σημαίνει ότι ο Θεός προστατεύει τη μελλοντική βασίλισσα της Ισπανίας.

Διαφάνεια 19:

Αριστερά: Las Meninas Diego Velázquez, 1956

Δεξιά: Las Meninas, Pablo Picasso, 1957

Διαφάνεια 20: Συγκριμένα:

- Σε απόσταση μεγαλύτερη από 4 μέτρα, οι άνθρωποι φαίνεται «σαν να έχουν ελάχιστη σχέση με μας». Έτσι ο ζωγράφος μπορεί να κοιτάζει το μοντέλο του σαν να μην άνθρωπος, αλλά να είναι δέντρο σ' ένα τοπίο, ή μήλο σε νεκρή φύση.
- Η απόσταση 1,25-2,5 μέτρα είναι η απόσταση του πορτρέτου. Ο ζωγράφος είναι αρκετά κοντά ώστε να μπορεί να καταλάβει τις φόρμες του μοντέλου και ταυτόχρονα είναι αρκετά μακριά ώστε να μπορεί να ασχοληθεί με την προοπτική. Η απόσταση αυτή δηλώνει κοινωνική οικειότητα και η ψυχή του μοντέλου αρχίζει να εμφανίζεται
- Από μικρότερη από τα 9^ο εκατοστά, είναι απόσταση αγγίγματος. Τότε η ψυχή του μοντέλου γίνεται φανερή και ο ζωγράφος μπορεί να τη διαβάσει και να την απεικονίσει στο χαρτί.

Διαφάνεια 21: Διαφορετικά οπτικά πεδία. Με άλλα λόγια, οπτικό πεδίο είναι η απόσταση που έχουμε από τον στόχο μας.

Στην κοντινή απόσταση βλέπουμε μόνο το πρόσωπο ή το κεφάλι.

Διαφάνεια 22: Στην μακρινή απόσταση βλέπουμε τον άλλο απ' τη μέση και πάνω.

Διαφάνεια 23: Στην μακρινή προοπτική βλέπουμε όλο το σώμα.

Διαφάνεια 24: Στην μακρινή κοινωνική απόσταση βλέπουμε ολόκληρο το σώμα και «το χώρο γύρω του».

Διαφάνεια 25: Στη δημόσια απόσταση μπορούμε να δούμε τα κορμιά τεσσάρων ή πέντε ανθρώπων.

Όλα αυτά που αναφέραμε παραπάνω λέγονται οπτικά πεδία. Με άλλα λόγια, οπτικό πεδίο είναι η απόσταση που έχουμε από τον στόχο μας.

Διαφορετικά οπτικά πεδία.

Στην κοντινή απόσταση βλέπουμε μόνο το πρόσωπο ή το κεφάλι.

Στην μακρινή απόσταση βλέπουμε τον άλλο απ' τη μέση και πάνω.

Στην μακρινή προοπτική βλέπουμε όλο το σώμα.

Στην μακρινή κοινωνική απόσταση βλέπουμε ολόκληρο το σώμα και «το χώρο γύρω του».

Στη δημόσια απόσταση μπορούμε να δούμε τα κορμιά τεσσάρων ή πέντε ανθρώπων.

Όλα αυτά που αναφέραμε παραπάνω λέγονται οπτικά πεδία. Με άλλα λόγια, οπτικό πεδίο είναι η απόσταση που έχουμε από τον στόχο μας.

Διαφάνεια 26: Για τον Roland Barthes η φωτογραφία είναι το τέλειο «ανάλογο» της πραγματικότητας. Αυτό που απεικονίζεται δεν είναι βέβαια το πραγματικό, όμως είναι ό,τι κοντινότερο υπάρχει προς αυτό. Κι αυτό γιατί ανάμεσα στο αντικείμενο και την απεικόνισή του δεν χρειάζεται κανείς κώδικας. Το φωτογραφικό μήνυμα, λοιπόν είναι ένα μήνυμα χωρίς κώδικα, ένα μήνυμα συνεχές. Στη δημιουργία της φωτογραφίας συμβάλλει αναπόφευκτα η ιδιαίτερη τεχνική και αισθητική επεξεργασία της με σκοπό το αποτέλεσμα να φέρει το σχόλιο της οπτικής του φωτογράφου ή όποιου την προβάλλει προς θέαση. Ας παρατηρήσουμε προσεκτικά την εικόνα-φωτογραφία.

Να προσπαθήσουμε να δούμε τις σχέσεις που έχουν οι άνθρωποι της φωτογραφίας και τη σχέση που έχουμε εμείς με τους ανθρώπους της φωτογραφίας.

Εμείς ως θεατές σε ποιους ανθρώπους είμαστε πιο κοντά;

Οι μουσουλμάνες σε ποιο πλάνο είναι; Στο μεσαίο

Ουσιαστικά οι μουσουλμάνες είναι το στοιχείο που προεξέχει στη σύνθεση, αυτό δηλαδή που τραβά την προσοχή περισσότερο από τα άλλα. Γιατί; Γιατί είναι πιο μπροστά από τους άλλους, είναι τοποθετημένη στο προσκήνιο.

Οι λευκές μαντήλες σίγουρα τραβάνε την προσοχή μας.

Η πόρτα της αποθήκης που φαίνεται ανοικτή στην αριστερή πλευρά της φωτογραφίας δημιουργεί μια κάθετη γραμμή στη φωτογραφία, που περνάει από τη μέση σχεδόν της φωτογραφίας και τη χωρίζει σε δύο μέρη, κυριολεκτικά και μεταφορικά. Έτσι δημιουργούνται τα όρια ανάμεσα στις μουσουλμάνες και στους Γάλλους στρατιώτες.

Υπάρχει ακόμη μία διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στον ουρανό και τη γη.

Η σύνθεση και τα μηνύματα της εικόνας έχουν:

Πληροφοριακή αξία: Αριστερά και δεξιά, πάνω και κάτω, κέντρο και περιθώριο.

Προβολή: Τα στοιχεία της φωτογραφίας είναι τοποθετημένα έτσι ώστε να τραβούν την προσοχή του θεατή σε διαφορετικούς βαθμούς. Τι σημαίνει αυτό: Άλλα είναι στο προσκήνιο, άλλα στο φόντο, άλλα στο παρασκήνιο. Επίσης, παίζουν ρόλο κι άλλοι παράγοντες: όπως το μέγεθος των στοιχείων, οι αντιθέσεις στο χρώμα (τονικότητα), οι διαφορές στην ευκρίνεια κλπ.

Πλαισίωση: Οι νωπές διαχωριστικές γραμμές ή οι πραγματικές αποσυνδέουν ή συνδέουν τα στοιχεία της εικόνας, δηλώνοντας ότι ανήκουν ή δεν ανήκουν μαζί.

Αυτά που αναφέραμε παραπάνω είναι οι τρεις αρχές της σύνθεσης για κάθε εικόνα (φωτογραφία, πλάνο ταινίας, έργου τέχνης, αφίσας κλπ).

Διαφάνεια 27, 28, 29: Αφηρημένη τέχνη

Με τι μοιάζει; Μοιάζει με τη δομή ενός χάρτη. Γεωμετρικά σχήματα διαφορετικού μεγέθους και χρώματος.

Δεν γράφει τίποτε επάνω στο έργο: ούτε ποιος το ζωγράφισε ούτε τι απεικονίζει

Ο ζωγράφος αφήνει το θεατή να το «διαβάσει» με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.

27. Θα μπορούσαμε να το δούμε ως καλλιεργημένα χωράφια;

28. Θα μπορούσαμε να το δούμε ως χάρτη μιας πόλης; Πράσινο για τη φύση, κίτρινο για τα σπίτια, κόκκινο για...

29. Θα μπορούσαμε να το δούμε ως χάρτη συναισθημάτων; Κόκκινο για την αγάπη, πράσινο για την περισυλλογή, κίτρινο για το μίσος κλπ.

Το θέμα είναι ότι ένα έργο τέχνης μπορεί να αναπαριστά όλα όσα είπαμε και πολλά περισσότερα ίσως. Αυτό σημαίνει ότι είναι ανοικτό σε πολλές αναγνώσεις. Μπορεί επίσης να πούμε πολλά για το έργο, τελικά όμως να μην πλησιάσουμε αυτό που είχε στο μυαλό του ο ζωγράφος όταν το έκανε.

Διαφάνεια 30: Βλέποντας έργα ζωγραφικής σε μουσεία ή γκαλερί και παρατηρώντας τα σωστά, μπορείτε να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας. Σας δίνω εδώ κάποιες οδηγίες για τα «σημεία» που θα πρέπει να δώσετε ιδιαίτερη προσοχή. Να θυμόσαστε ότι πολλές φορές αυτό που ο καλλιτέχνης θέλει να πει είναι διαφορετικό από αυτό που εμείς «διαβάζουμε».

Κάθε ζωγράφος μέσα από το έργο του προσπαθεί να μεταδώσει κάποια συναισθήματα, νοήματα, ιστορίες... Τι προτείνει ο ζωγράφος στο συγκεκριμένο έργο; Ποια είναι η ιδέα; Την αντιλαμβάνεστε;

Διαφάνεια 31:

Ο τίτλος ενός έργου άλλοτε είναι αδιάφορος και άλλοτε εξηγεί, ολοκληρώνει, προτρέπει, συμπληρώνει. Κατά την άποψη μου, ο τίτλος είναι ιδιαίτερα σημαντικός και είναι μέρος του έργου και της δημιουργίας.

Να διαβάσετε τον τίτλο του γλυπτού και να συζητήσουμε σχετικά.

Διαφάνεια 32:

Μέσα από το θέμα του έργου ο καλλιτέχνης προσπαθεί να περάσει μια πρόταση, ιδέα, φιλοσοφία ή στάση ζωής. Σχετική συζήτηση για το θέμα και τις αναγωγές.

Διαφάνεια 33:

Το χρώμα είναι πολύ καθοριστικό στο γενικό αποτέλεσμα του έργου, γι' αυτό δώστε ιδιαίτερη προσοχή. Ποια είναι η χρωματική γκάμα του ζωγράφου;

Έχει χρησιμοποιήσει το χρώμα ρεαλιστικά, ήπια ή με τρόπο που να δημιουργεί έντονες αντιδράσεις, να σοκάρει;

Έχουν τα χρώματα αρμονίες, αντιθέσεις, είναι καθαρά ή μουντά; Ψυχρά ή θερμά;

Υπάρχουν συμπληρωματικά και τι ρόλο παίζουν; Τι συναισθήματα σας προκαλούν τα χρώματα που βλέπετε;

Να σχολιάσετε τα δύο έργα αναφορικά με το χρώμα.

Διαφάνεια 34:

Η διάσταση, το σχήμα και η σύνθεση

Μελετήστε προσεκτικά τη διάσταση (μικρή, μέτρια ή μεγάλη) και το σχήμα (οριζόντιο, κάθετο, παραλληλόγραμμο, μακρόστενο, τετράγωνο κλπ) του έργου.

Αναδεικνύουν το θέμα που επέλεξαν οι καλλιτέχνες;

Διαφάνεια 35: Ανάλυση έργου τέχνης

1. Περιγράψω την εικόνα
2. Από πού είναι εμπνευσμένο το θέμα του πίνακα (ιστορία, μυθολογία, ζωή στην πόλη, ζωή στο χωριό κλπ.);
3. Σε ποια εποχή του χρόνου βρισκόμαστε;
4. Ποια ώρα της ημέρας;
5. Περιγράψω τις εργασίες
6. Περιγράψω τις ανθρώπινες μορφές της εικόνας. Τι ρούχα φοράνε; Τι έχουν στο κεφάλι τους; Προσπαθώ να αιτιολογήσω.
7. Τι υπάρχει σε δεύτερο πλάνο; Πώς είναι ζωγραφισμένα τα δέντρα; Συζητώ για τις γραμμές και τα χρώματα.
8. Τι νιώθω βλέποντας το έργο (ζεστασιά ή ψυχρότητα); Με ποιους τρόπους ο ζωγράφος μεταδίδει αυτή την αίσθηση;
9. Ποια χρώματα κυριαρχούν στο έργο; Είναι ψυχρά ή θερμά;
10. Παρατηρώ την έκφραση στα πρόσωπα των ανθρώπων και την περιγράψω. Κάνω το ίδιο και για την κίνησή τους. Βρίσκω τη λέξη που ταιριάζει για να

χαρακτηρίσω τις ανθρώπινες μορφές, π.χ. αδιαφορία, βαριεστιμάρα, κούραση, μελαγχολία, απόγνωση, μοναξιά, ενθουσιασμός, περιέργεια κλπ.

11. Ακούγονται «ήχοι»; Τους περιγράψω.
12. Η σύνθεση είναι απλή ή πυκνή;
13. Πού κατευθύνεται η ματιά με το πρώτο κοίταγμα του έργου;

Διαφάνεια 36:

Τα παιδιά εκφράζουν τα συναισθήματα που τους προκαλεί το έργο:

- *Πώς σε κάνει το έργο να αισθάνεσαι;*
- *Γιατί σε κάνει να αισθάνεσαι με αυτό τον τρόπο;*
- *Ποια είναι τα συναισθήματα σου για το Α πρόσωπο του έργου;*
- *Μπορείς να φτιάξεις μια ιστορία για το πρόσωπο αυτό;*

Διαφάνεια 37:

Τα παιδιά αναλύουν τα εικαστικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης Γιώργος Παστάκας στο συγκεκριμένο έργο:

- Ποια χρώματα έχει χρησιμοποιήσει ο καλλιτέχνης;
- Μήπως υπάρχει κάποιο χρώμα που κυριαρχεί;
- Ποια σχήματα έχουν χρησιμοποιηθεί στη σύνθεση του έργου;
- Έχουν κάποια σχέση τα σχήματα μεταξύ τους;
- Πώς έχει χρησιμοποιήσει ο καλλιτέχνης τις γραμμές, το ρυθμό και τον τόνο;
- Υπάρχει υφή;
- Χρησιμοποιεί σύμβολα και ποια;